"YIL TALABASI – 2026" UCHUN
ARXITEKTURA YO'NALISHIDA IKKI MAQOLA LOYIHASI

Muhammadzoir Salimov | Farg'ona davlat texnika universiteti

Eslatma: bu tahrirlanadigan ishchi loyiha. Nashrga tayyor ilmiy natijalar sifatida topshirishdan oldin o'z chizmalaringiz, o'lchovlaringiz, ilmiy rahbar izohi va tanlangan jurnal talablari bilan to'ldiring. O'tkazilmagan tajriba yoki so'rov natijalari to'qib yozilmagan.

1-Maqola — asosiy tadqiqot

Farg'ona vodiysi sharoitida kam qavatli turar joy binolarining funksional-rejaviy yechimlarini takomillashtirish

Muhammadzoir Salimov

Tashkilot: Farg'ona davlat texnika universiteti, [fakultet/yo'nalish/kursni kiriting]

Annotatsiya

Maqolada Farg'ona vodiysi sharoitida kam qavatli turar joy binolarini funksional-rejaviy tashkil etish masalasi ko'rib chiqiladi. Tadqiqotning maqsadi turar joy rejasida xonalar o'rtasidagi funksional bog'lanish, kundalik harakat yo'nalishlari, tabiiy yoritish va hovli bilan aloqani baholash mezonlarini ishlab chiqishdan iborat. Metod sifatida me'moriy chizmalarni tahlil qilish, xonalarni funksional guruhlarga ajratish, kirishdan asosiy xonalargacha bo'lgan yo'nalishlarni sxematik ko'rsatish hamda dastlabki va takomillashtirilgan rejalarni solishtirish taklif etiladi. Yakuniy tahlil muallifning o'zi bajargan turar joy loyihasi asosida amalga oshirilishi kerak. Hozircha aniq o'lchov yoki me'yoriy hisob natijalari berilmagan; ular haqiqiy chizmalar va tekshirilgan ma'lumotlar asosida kiritiladi. Maqolaning amaliy natijasi rejalashtirish yechimlarini funksional qulaylik va foydalanish ssenariylari nuqtayi nazaridan yaxshilashga qaratilgan tavsiyalar bo'lishi ko'zda tutiladi.

Kalit so‘zlar: kam qavatli turar joy; funksional rejalashtirish; Farg‘ona vodiysi; tabiiy yoritish; xonalararo bog‘lanish; hovli; me’moriy loyiha.

1. Kirish

Turar joy binosining sifati tashqi ko‘rinish bilan birga kundalik hayotni qanchalik qulay tashkil etishi bilan ham belgilanadi. Xonalar o‘rtasidagi mantiqiy bog‘lanish, kirish qismi, umumiy va shaxsiy hududlarning ajratilishi, oshxona va sanitariya xonalarining joylashuvi, tabiiy yorug‘likdan foydalanish hamda hovli bilan aloqa rejalashtirishning muhim jihatlaridir. Farg‘ona vodiysidagi turar joy loyihalarini o‘rganishda mahalliy iqlim, uchastka shakli va aholining turmush tarzi hisobga olinishi lozim.

Maqolaning maqsadi — kam qavatli turar joy rejasini baholash mezonlarini taklif etish va muallifning o‘quv loyihasi misolida funksional-rejaviy yechimlarni tahlil qilish. Tadqiqot savoli: xonalar guruhlanishi, harakat yo‘nalishlari va tabiiy yoritishni birgalikda tahlil qilish orqali rejaning qaysi jihatlarini yaxshilash mumkin?

2. Obyekt va metodlar

Tadqiqot obyekti sifatida muallif tomonidan o‘quv jarayonida ishlab chiqilgan kam qavatli turar joy rejasi olinadi. Yakuniy nusxada loyiha nomi, qavatlar soni, uchastka o‘lchami, bino maydoni va chizma sanasi aniq ko‘rsatilishi kerak. O‘quv loyihasini real qurilgan obyekt deb taqdim etish mumkin emas.

Tahlil bosqichlari: (1) xonalarni umumiy, shaxsiy va xizmat ko‘rsatish zonalariga ajratish; (2) asosiy harakat yo‘nalishlarini belgilash; (3) umumiy va shaxsiy hududlar kesishuvini tekshirish; (4) deraza va tashqi devorlar joylashuviga qarab tabiiy yoritish imkoniyatini sifat jihatdan baholash; (5) dastlabki va takomillashtirilgan variantlarni solishtirish. Sonli natijalar faqat chizmalardan o‘lchangan haqiqiy ma’lumotlar asosida beriladi.

3. Tahlil mezonlari

Funksional zonalash: umumiy foydalanish, dam olish va xizmat ko‘rsatish xonalari o‘rtasidagi bog‘lanish.

Harakat qulayligi: kirishdan asosiy xonalarga o‘tishning tushunarliligi va ortiqcha kesishuvlar.

Tabiiy yoritish: derazalar, tashqi devorlar va xonalarning joylashuvi.

Hovli bilan aloqa: kirish va umumiy xonalar bilan ochiq makon o‘rtasidagi foydalanish qulayligi.

Moslashuvchanlik: mebel joylashtirish va xonadan maqsadga muvofiq foydalanish imkoniyati.

4. Natijalar bo‘limini to‘ldirish

Maqolani haqiqiy tadqiqotga aylantirish uchun bitta loyihaning dastlabki va takomillashtirilgan rejasini tayyorlang. Har bir variantda xonalar ro‘yxati va maydoni, eshik-deraza joylashuvi, asosiy yo‘nalishlar hamda hovli bilan bog‘lanishni ko‘rsating. Quyidagi ko‘rsatkichlarni faqat o‘lchab yoki chizmadan tekshirib kiritish kerak:

Ko‘rsatkich	Dastlabki reja	Yangi reja
Umumiy maydon (m^2)	[o‘lchash]	[o‘lchash]
Xonalar soni	[sanash]	[sanash]
Harakat yo‘nalishlari	[sxema]	[sxema]
Tabiiy yoritish kuzatuvi	[tahlil]	[tahlil]
Hovli bilan aloqa	[tahlil]	[tahlil]

5. Muhokama va xulosa

Tahlil natijalari rejalashtirishdagi muammolarni faqat tashqi ko‘rinish bilan emas, xonalararo bog‘lanish va kundalik foydalanish ssenariylari orqali ham baholash zarurligini ko‘rsatishi mumkin. Biroq bunday xulosa chizmalar amalda tahlil qilingandan keyingina yozilishi lozim. Maqolada taklif etiladigan amaliy yondashuv — turar joy rejasini maydonlar bilan birga funksional zonalash, harakat qulayligi, yoritish va hovli bilan aloqa bo‘yicha tekshirish.

Yakunlash uchun kerakli materiallar

O‘zingiz bajargan turar joy loyihasining o‘lchamli rejasi.

Xonalar eksplikatsiyasi va maydonlari.

Derazalar joylashuvi ko‘rinadigan fasad yoki kesim.

Agar mavjud bo‘lsa, dastlabki va yaxshilangan variant.

Ilmiy rahbar bilan tekshirilgan, bibliografik ma’lumotlari aniq manbalar.

2-Maqola — qisqa tadqiqot / konferensiya uchun

Arxitektura ta’limida qo‘lda bajariladigan grafik ishlar va raqamli loyihalash usullarining uyg‘unligi

Muhammadzoir Salimov

Tashkilot: Farg‘ona davlat texnika universiteti, [fakultet/yo‘nalish/kursni kiriting]

Annotatsiya

Maqolada arxitektura ta’limida qo‘lda bajariladigan grafik mashqlar va raqamli loyihalash vositalarini uyg‘un qo‘llash masalasi ko‘rib chiqiladi. Qo‘lda chizilgan eskizlar shaklni kuzatish, kompozitsion munosabatlarni anglash va g‘oyani tez ifodalashga xizmat qilishi mumkin; raqamli chizmachilik esa o‘lchamlarni aniqlashtirish, chizmalarni tahrirlash va loyiha materiallarini tartibli taqdim etish imkonini beradi. Maqolaning maqsadi ushbu usullarning o‘quv jarayonidagi vazifalarini taqqoslash va portfolio ishlarini baholash uchun mezonlar taklif etishdir. Tadqiqot uchun muallifning qo‘lda bajarilgan eskizlari va raqamli chizmalari tahlil qilinishi, har bir ish bo‘yicha bajarish maqsadi, aniqlik, kompozitsion ifoda va tahrirlash qulayligi qayd etilishi taklif etiladi. Agar kichik so‘rov yoki ish vaqtini taqqoslash o‘tkazilsa, ishtirokchilar va natijalar aniq bayon qilinishi lozim. Hozirgi matn metodik maqola loyihasi bo‘lib, o‘tkazilmagan so‘rov natijalari bor deb da’vo qilmaydi.

Kalit so‘zlar: arxitektura ta’limi; qo‘lda chizish; raqamli loyihalash; AutoCAD; kompozitsiya; grafik ko‘nikma; portfolio.

1. Kirish

Arxitektura ta’limi fazoviy fikrlash, grafik ifoda, texnik aniqlik va loyiha g‘oyasini asoslash ko‘nikmalarini birgalikda rivojlantirishni talab qiladi. Qo‘lda bajariladigan eskizlar g‘oyani tez izlash va shakl bilan erkin ishlashga qulay bo‘lishi mumkin. Raqamli chizmachilik esa chizmalarni o‘lcham bilan rasmiylashtirish, tahrirlash va tartibli saqlash

imkonini beradi. Ushbu usullarni qarama-qarshi qo‘yish o‘rniga, ularning qaysi bosqichda foydali ekanini o‘rganish muhim.

2. Metodika

Tadqiqot uchun muallifning o‘quv ishlaridan qo‘lda chizilgan eskizlar, kompozitsion mashqlar va raqamli chizmalar tanlanadi. Har bir materialning nomi, bajarilish sanasi, topshiriq maqsadi va ishlatilgan vositasi qayd etiladi. Tahlil mezonlari: g‘oyani ifodalash, kompozitsion yaxlitlik, chiziq va o‘lcham aniqligi, tahrirlash qulayligi va taqdimot sifati.

3. Taqqoslash mezonlari

Mezon	Qo‘lda bajarilgan ish	Raqamli chizma
G‘oyani izlash	Erkin eskizlar orqali variantlar	Raqamli dastlabki variantlar
Kompozitsiya	Shakl va nisbatlarni kuzatish	Variantlarni o‘lcham bilan solishtirish
Aniqlik	Chizish va o‘lchash mahoratiga bog‘liq	Dastur vositalari bilan aniqlashtirish
Tahrirlash	Qayta chizish talab qilishi mumkin	Elementlarni tez o‘zgartirish mumkin
Taqdimot	Qo‘l mahorati va materialga bog‘liq	Qatlamlar va eksport sozlamalariga bog‘liq

4. Muhokama

Qo‘lda chizish va raqamli vositalar turli vazifalarni bajarishi mumkin. Biroq ulardan qaysi biri samaraliroq ekanini umumiy tarzda e’lon qilish uchun dalil kerak: natija topshiriq turi, talabaning tajribasi va baholash mezonlariga bog‘liq. Maqolani kuchaytirish uchun 3–5 ta qo‘lda bajarilgan ish va 3–5 ta raqamli chizmani bir xil mezonlar asosida baholash yoki ixtiyoriy, anonim kichik so‘rov o‘tkazish mumkin. So‘rov bo‘lmasa, maqola metodik tahlil sifatida taqdim etilishi lozim.

5. Xulosa

Qo‘lda bajariladigan grafik mashqlar va raqamli loyihalashni arxitektura ta’limining o‘zaro to‘ldiruvchi bosqichlari sifatida qo‘llash mumkin: dastlab g‘oyani eskizda izlash, so‘ng tanlangan variantni o‘lchamli chizma orqali aniqlashtirish va yakunda loyiha

materiallarini tartibli taqdim etish. Ushbu yondashuvning samaradorligi aniq o‘quv ishlari yoki hujjatlashtirilgan kuzatuvlar asosida tekshirilishi kerak.

Yakunlash uchun vazifalar

Portfolioingizdan kamida 3 ta qo‘lda bajarilgan ish va 3 ta raqamli chizma tanlang.

Har bir ish uchun vazifa, vosita, bajarish bosqichi va natijani qayd eting.

So‘rov o‘tkazsangiz, ishtirokchilar soni va savollarni aniq ko‘rsating; natijalarni to‘qib yozmang.

Birinchi maqoladagi matn va xulosalarni ikkinchi maqolada takrorlamang.

Maqolani topshirishdan oldingi muhim qadamlar

Jurnal va konferensiyalar maqola hajmi, annotatsiya tillari, havola uslubi va rasmiylashtirish bo‘yicha turli talablar qo‘yadi. Masalan, ayrim nashrlar IMRAD tuzilmasi, ingliz tilidagi sarlavha va annotatsiya yoki maxsus shablon talab qiladi. Avval aniq nashr tanlanib, uning amaldagi yo‘riqnomasi tekshirilishi kerak.

UZJS mualliflar uchun yo‘riqnoma: https://uzjs.uz/uzjs/pages/guidelines.html

JOURNAL.FLEDU.UZ maqola talablari: https://journal.fledu.uz/uz/maqola-talablari/

MMIT Proceedings mualliflar qoidalari: https://mmit.tiue.uz/journal/uz_Latn/Rulesforauthors

Researcher.uz maqola yozish qo‘llanmasi: https://researcher.uz/uz/qollanma/ilmiy-maqola-yozish

Yuborishdan oldin tekshiring

Maqola o‘ziga xos va yangi bo‘lsin; boshqa maqoladan matn ko‘chirmang.

Har bir tashqi fikr, raqam yoki ilmiy xulosaga tekshirilgan havola bering.

Manbaning muallifi, sarlavhasi, yili va jurnal ma’lumotlarini tekshiring.

O‘lchov yoki so‘rov qilinmagan bo‘lsa, natija sifatida ko‘rsatmang.

Ilmiy rahbar yoki soha mutaxassisiga ko‘rsating.

Nashr muddati, taqriz siyosati va to‘lov mavjudligini rasmiy saytdan tekshiring.

Chop etilmagan ishni portfolioda “chop etilgan maqola” deb ko‘rsatmang.